

PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Masarykova univerzita

Ekonomie pro pedagogy 2

Jaro 2020

Peníze

Funkce peněz:

- prostředek směny (*vzácné, dělitelné, odolné*)
- uchovatel hodnot (*stejně jak u jiných aktiv, ale jsou vysoko likvidní*)
- zúčtovací jednotka (*určuje cenu ostatních statků*)

Hlavní přínos peněz:

Osvobození od barteru a nutnosti hledání oboustranné shody potřeb.

Formy peněz:

- oběživo = mince a papírové peníze (bankovky nebo státovky)
- bankovní (depozitní) peníze = vklady bez výpovědní lhůty a šeky
- kvasipeníze = termínované vklady a likvidní cenné papíry (statní obligace)

Peníze

Měnové agregáty - Měnová zásoba:

- **M1** = hotovostní oběživo + vklady na běžných účtech v bankách
- **M2** = M1 + úsporné vklady v bankách + termínované vklady v bankách
- **M3** = M2 + euroměnové vklady u domácích bank
- **M4** = M3 + vklady v nebankových institucích a krátkodobé cenné papíry
- **M5** = M4 + ostatní cenné papíry

Měnová báze:

Měnová báze = hotovostní oběživo + povinné minimální rezervy
 + dobrovolné rezervy + hotovostní rezervy v pokladnách bank
 = hotovostní oběživo + celkové rezervy bank

Měna:

- Měna = národní forma peněz
- znaky měny: název; základní hotovostní druhy; nominální strukturu; výlučnost jako zákonného platidla; pravidla emise...

Peníze - poptávka

≠ snaha být co nejvíce bohatý

= snaha držet peníze namísto jiných aktiv

Poptávku determinuje volba jednotlivce o struktuře jeho bohatství.

Peníze jsou aktivem:

- s nejvyšší likviditou
- s nízkým rizikem
- s nulovým výnosem

Teorie poptávky po penězích:

- Fisherova teorie poptávky (kvantitativní teorie peněz)
- Friedmanova teorie poptávky (monetaristická teorie peněz)
- Keynesovská teorie poptávky

Peníze - poptávka

Kvantitativní teorie peněz

Rovnice směny $M \times V = P \times Y_R \quad (=Y_N)$

M.....peněžní zásoba

V.....rychlost obrátu M

P.....cenová hladina

Y_R .....reálný produkt

$P \times Y_R$ ...nominální produkt (Y_N)

Rovnice směny je identita, která platí vždy a všude.

Nevyplývá z ní automaticky, že $M \uparrow \rightarrow P \uparrow$

Peníze - poptávka

Transakční motiv

- držba peněz za účelem provedení běžných transakcí
- způsoben časovým nesouladem mezi peněžními příjmy a výdaji;
- porovnávání (likvidita vs. výnos)

Opatrnostní motiv

- držba peněz z důvodu jejich nízkého rizika
- porovnávání (riziko vs. výnos)

Spekulativní motiv

- držba peněz jako jedné z forem aktiv
- porovnávání (riziko vs. výnos)

Peníze - nabídka

Centrální banka

- veřejná instituce s monopolem na emisi peněz.
- Jejím hlavním deklarovaným cílem je stabilita měny.

Komerční banky

- soukromé subjekty zabývající se finančním zprostředkováním.

Nebankové subjekty

- soukromé subjekty disponující přebytečnými penězi

Peníze - nabídka

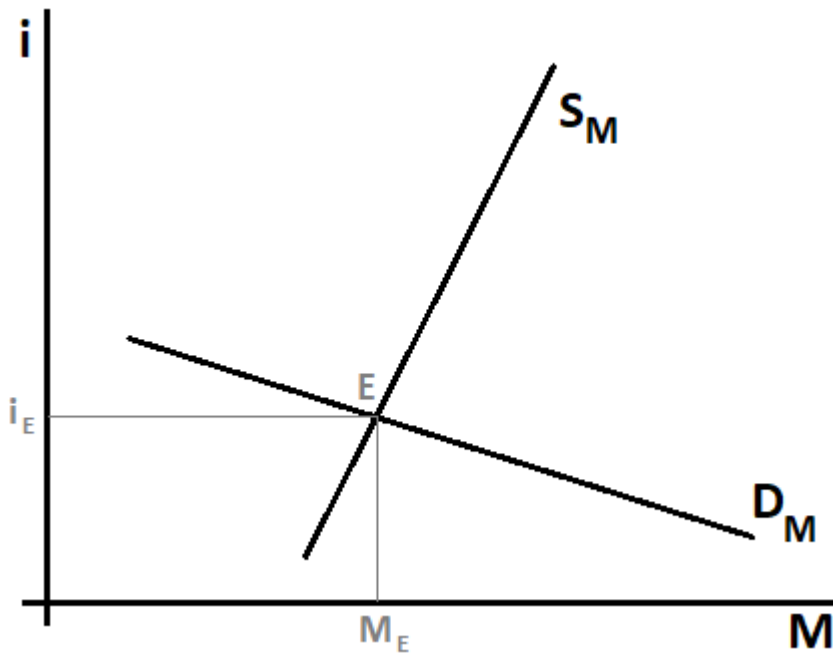
Tvorba peněz

- centrální banka ovlivňuje nabídku peněz pomocí:
  - a) operací na volném trhu
    - ✓ *nákupy a prodeji cenných papírů ovlivňuje množství peněz (M1) v oběhu*
  - b) povinných minimálních rezerv
    - ✓ *jejich změnou centrální banka mění schopnost komerčních bank poskytovat nové úvěry a měnit tak množství peněz (M1)*
    - ✓ *Peněžní multiplikátor = změna množství peněz při změně výše rezerv*
- transmisní mechanismus:
  1. fáze: zvýšení peněžní zásoby → vyšší skutečné než poptávané peněžní zůstatky
  2. fáze: zvýšení poptávky po nepeněžních aktivech → vyšší cena → nižší výnos
  3. fáze: pokles úrokové míry → růst investic a spotřeby → růst HDP → zvýšení poptávky peněz
  4. fáze: porostou ceny a mzdy → reálna peněžní zásoba se vrací na původní úroveň

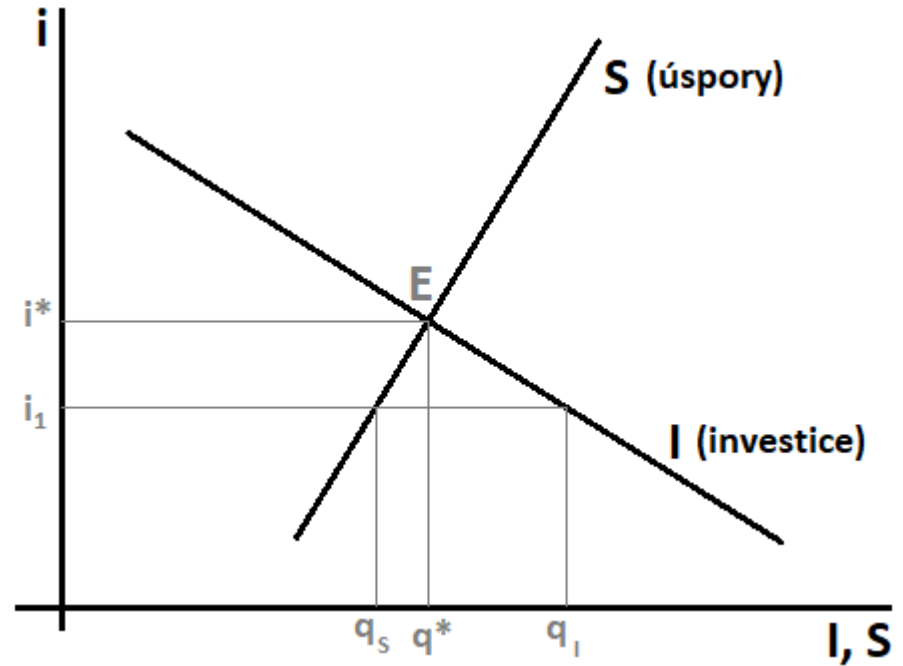

Trh peněz - úroková míra

Úroková míra = cena peněz na trhu peněz

nabídka a poptávka peněz

proměna úspor v investice

situace v dlouhém období

Banky a bankovní systém

Banka

- finanční instituce, která přijímá vklady a poskytuje úvěry

Bankovní systém

- souhrn všech bankovních institucí v dané zemi a uspořádání vztahů mezi nimi

Jednostupňový bankovní systém

- jediná banka plní funkci centrální banky, komerční banky a investiční banky a prakticky řídí činnost ostatních bank

Dvoustupňový bankovní systém

- centrální banka je oddělena od obchodních bank

Centrální banka

Základní definiční znaky:

- Emisní monopol na hotovostní peníze
- Provádění měnové politiky
- Regulace bankovního systému

Zásady činnosti centrálních bank

- Nekonkuruje jiným bankám v obchodní činnosti
- Je nezávislou institucí
- Je bankou pro ostatní banky
- Působí jako zúčtovací centrum pro ostatní banky
- Monitoruje vývoj bankovního systému v zemi
- Sleduje cíl zdravé měny

Ostatní banky

- Obchodní banky
- Investiční banky
- Stavební spořitelny
- Hypoteční banky
- Speciální banky
  - ✓ Českomoravská záruční a rozvojová banka
  - ✓ Česká exportní banka
- Banky - podnikatelské subjekty
- Hlavní funkce bank
  - ✓ Finanční zprostředkování
  - ✓ Provádění platebního styku
  - ✓ Emise bezhotovostních peněz
  - ✓ Zprostředkování finančního investování

Finanční trh

Finanční trh je souhrnem investičních instrumentů, institucí, postupů a vztahů, při nichž dochází k přelévání volných finančních zdrojů mezi přebytkovými a deficitními jednotkami na dobrovolném smluvním základě.

Účastníci finančního systému

- Deficitní subjekty
- Přebytkové subjekty
- Finanční zprostředkovatelé
- Orgány ochrany a regulace finančního trhu

Finanční trh

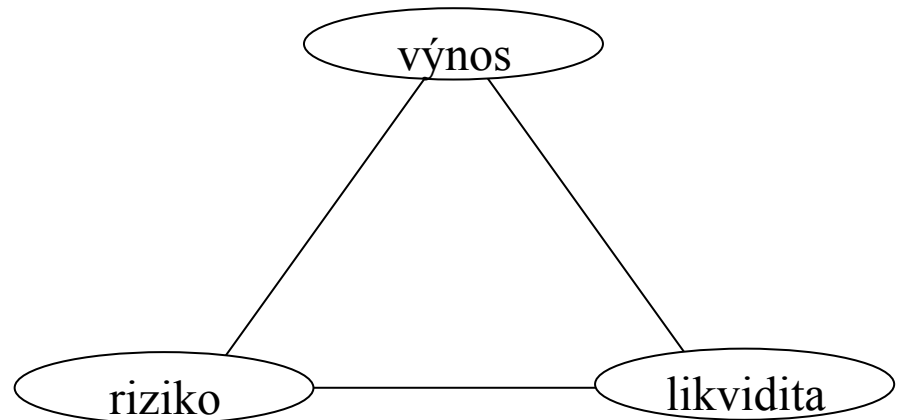
Investiční nástroje

✓ aktiva, která investorovi přináší nějaký nárok na budoucí příjem.

Kritéria rozhodování

- Výnos
- Riziko
- Likvidita

Magický trojúhelník investování

Finanční trh

Na finančním trhu lze obchodovat s cennými papíry.

Cenný papír = listina, nebo jiná forma záznamu, zachycující přesné specifikace různých informací, týkajících se zejména převodu vlastnických práv k meritu obchodní transakce.

Příklady nejběžnějších druhů cenných papírů:

- **Akcie**
  - ✓ převod vlastnických práv k obchodním společnostem
  - ✓ listinné vs. zaknihované / na jméno vs. na doručitele
- **Dluhopisy**
  - ✓ převod vlastnických práv v souvislosti se vztahem věřitel - dlužník

Spotřeba, úspory a investice

- **Spotřeba představuje část důchodu určenou k uspokojování potřeb**
  - ✓ závisí na disponibilním důchodu a na úrokové míře
  - ✓ autonomní spotřeba - nezávisí na důchodu ani na úrokové míře

- **Úspory jsou nespotřebovanou částí důchodu**
  - ✓ závisí na disponibilním důchodu a na úrokové míře

- **Investice jsou přeměněny úspory**
  - ✓ Závisí na úrokové míře
  - ✓ úroková míra taky představuje náklad spojený s realizací investic

Spotřeba, úspory a investice

- **Investice lze rozdělit dle subjektu, který je realizuje na:**
  - ✓ **Veřejné investice**
(investice státních institucí započítané do výdajů státního sektoru, resp. spotřeby státního sektoru)
  - ✓ **Soukromé investice**
(investice, které realizují firmy)

- **Investice lze rozdělit dle charakteru, na který jsou vynaložené na:**
  - ✓ **Hrubé investice = obnovovací investice + čisté investice**
  - ✓ **Obnovovací investice**
(investice do opotřebeného majetku k jeho obnově)
  - ✓ **Čisté investice**
(investice do nového majetkového vybavení)

PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Masarykova univerzita

Děkuji za pozornost!

Příjemný zbytek dne!